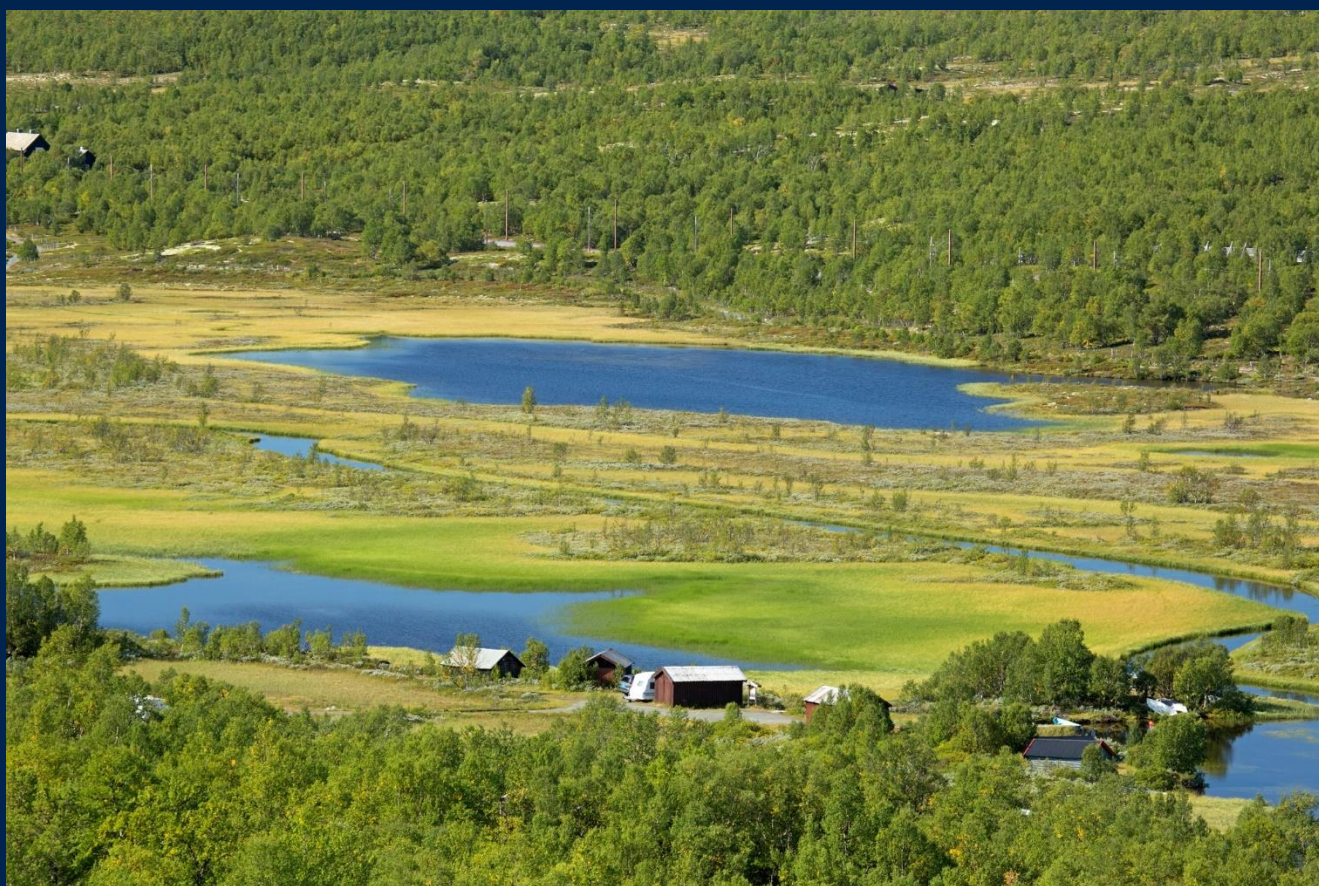

Verneplan for Bevaring av verdifull natur

Høring av forslag om utvidelse av Fokstumyra naturreservat

Av Marie-Louise Olsen

Statsforvalteren i Innlandet
Rapport nr. 5 | 2024

Forfatter: Marie-Louise Olsen

Tittel: Verneplan for Bevaring av verdifull natur. Høring av forslag om utvidelse av Fokstummyra naturreservat.

ISBN: 978-82-8410-042-5

Forsidebildet: Bildet viser deltaområdet i Vålåsjøen (deler av utvidelsesområdet).
Foto: Thor Østbye

© 2024 Forfatteren

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Oppsummering

Verneplanen er forankret i Stortingsmelding nr. 14 (2015-16) Natur for livet, og skal medvirke til at eksisterende verneområder i Norge suppleres med verdifull natur som det er vernet lite av fra før. Det skal bidra til at alle naturtyper er tilstrekkelig representert i norske verneområder, gi større robusthet til å motvirke negative effekter av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, samt sørge for bedre økologiske nettverk.

Norge har forpliktet seg til å ta vare på et representativt utvalg av alle naturtyper, og dermed sikre leveområder for planter, dyr og insekter. Tap av natur og naturmangfold er en av de største truslene verden står ovenfor i dag, og områdevern etter naturmangfoldloven er et viktig virkemiddel for å kunne sikre langsiktig bevaring av verdifulle områder for naturmangfold i Norge. Dette supplerende vernet skal bidra til å oppfylle følgende nasjonale mål: "Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner".

Denne rapporten er et høringsforslag om utvidelse av eksisterende Fokstumyra naturreservat i Dovre kommune. Formell oppstart for arbeidet med vern ble kunngjort den 9. november 2023.

Aktuell verneform vil være naturreservat (§ 37 i naturmangfoldlova). Dette innebærer et strengt vern med forbud mot fysiske inngrep og motorferdsel. En framtidig verneforskrift vil blant annet regulere tiltak som vesentlig kan endre verneverdiene angitt i verneformålet. Naturreservat har som formål å verne områder som inneholder trua, sjelden eller sårbar natur eller på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold. Det kan også være område med spesielle geologiske forekomster eller som har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Statsforvalteren har ansvaret for den felles lokale og sentrale høringa. Informasjon om denne høringa og mer detaljerte kart finnes på vår hjemmeside www.statsforvalteren.no/in. Høringsfristen er satt til **20. juni 2024**.

Innhold

Innledning.....	5
Lovgrunnlag.....	6
Verneplanprosessen.....	7
Generelt	7
Skog.....	9
Naturfaglige registreringer	9
Oppstart av verneplanarbeidet.....	9
Saksbehandling	17
Verneplanens omfang.....	18
Høring.....	18
Områdebeskrivelse med forslag til verneforskrift og kart	19
Områdebeskrivelse og naturverdier	19
Verneformål	20
Andre interesser og inngrep.....	20
Planstatus.....	21
Forslag til revidert verneforskrift. Endringene kommer av utvidelsesprosessen og oppdatert mal for verneforskrifter.	22
Gjeldende verneforskrift:.....	27
Kart – foreslåtte utvidelsesområde for Fokstumyra naturreservat i Vålåsjøen.	30

Innledning

Dette verneplanutkastet er et ledd i arbeidet med *bevaring av verdifull natur*. Verneplanutkastet er utarbeidet av Statsforvalteren i Innlandet på vegne av Miljødirektoratet. Utkastet blir sendt på høring til både lokale og sentrale høringsinstanser.

Arbeidet med *bevaring av verdifull natur* er forankret i Stortingets behandling av Meld.St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Arbeidet er tidligere omtalt som *supplerende vern*.

Klima- og miljødepartementet ga i 2018 Miljødirektoratet oppdrag om å identifisere konkrete områder som kan være aktuelle for et supplerende vern. Utvidelse av Fokstummyra naturreservat mellom Lesjabekk og Vålåsjøen var blant de områdene som ble identifisert som kandidatområde i 2019. Områdene skal bidra til at alle naturtyper er tilstrekkelig representert i norske verneområder, gi større robusthet til å motvirke negative effekter av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, samt sørge for bedre økologiske nettverk.

Fokstummyra er det første større naturområde som ble fredet i Norge og i anledning av Fokstummyra sitt hundreårsjubileum i 2023, ble dette markert ved en storstilt feiring med deltakelse av HKH. Kronprins Haakon:

<https://www.kongehuset.no/nyhet.html?tid=222384&sek=26939>

Ved samme anledning ble det publisert et jubileumshefte med stor historisk tyngde: [Jubileumshefte for Fokstummyra naturreservat – en nasjonal naturarv | Statsforvalteren i Innlandet](#)

Norge har forpliktet seg til å ta vare på et representativt utvalg av alle naturtyper, og dermed sikre leveområder for planter, dyr og insekter. Tap av natur og naturmangfold er en av de største truslene verden står ovenfor i dag, og områdevern etter naturmangfoldloven er et viktig virkemiddel for å kunne sikre langsiktig bevaring av verdifulle områder for naturmangfold i Norge.

I 2022 var medlemslandene i Konvensjonen for biologisk mangfold (CBD) samlet på naturtoppmøtet «COP15» i Montreal for å bli enige om en ny naturavtale. Norge tilsluttet seg Naturavtalen som blant annet inneholder det internasjonale målet om at minst 30 % av land og hav på jorden skal bevares innen 2030 og målet om at all natur skal forvaltes bærekraftig. Norge har hittil vernet ca. 17,5 prosent av landarealet og vel tre prosent av kyst- og havområder. Det vernede arealet er ikke fullt ut representativt for naturen i Norge og dette er en viktig årsak til Stortingets vedtak om et utvidet vern.

I januar 2022 fikk Statsforvalteren i Innlandet i oppdrag å starte opp arbeidet med bevaring av verdifull natur. I utvelgelsen av aktuelle områder for vern benytter Statsforvalteren i Innlandet de fire kriteriene som Miljødirektoratet har lagt til grunn for arbeidet - representativitet, truethet, robusthet og økologiske nettverk. Det er særlig natur som er truet av utbygging eller endret bruk, som er tilholdssted for sjeldne eller truede arter, eller er viktige leve- og oppholdsområder for større bestander av enkeltarter, som vi ønsker å sikre gjennom nytt vern. Myr, våtmark, tjern og innsjøer

utgjør størstedelen av de aktuelle områdene for Innlandet sin del. Dette er naturtyper som har stor biologisk verdi og som er truet i Norge og globalt av ulike årsaker.

Vi vil presiserer at skogområder fortsatt skal vernes gjennom ordningen med frivillig vern, og at de store nasjonalparkene også holdes utenfor dette oppdraget. Det er snakk om vern av mindre områder, som inneholder andre verdifulle naturtyper enn skog.

Lovgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av naturmangfoldloven. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Aktuell verneform for områder i denne verneplanen er naturreservat. Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37.

Som naturreservater kan vernes områder som:

- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- representerer en bestemt type natur
- på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- utgjør en spesiell geologisk forekomst
- har særlig naturvitenskapelig verdi

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til å få verneverdier som nevnt over gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak. I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel.

Etter Statsforvalterens vurdering tilfredsstiller den foreslåtte utvidelsen av Fokstumyra naturreservat i denne høringa kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med utvidelsen av vernet er i hovedsak å bevare et stort sammenhengende myr-, våtmarks- og deltaområde med sentral økosystemfunksjon for særlig hekkende og trekkende våtmarksfugl. Utvidelsen vil sikre området større robusthet til å motvirke framtidige negative effekter av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, samt medvirke til et bedre økologisk nettverk.

Området inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Området har i tillegg en særlig naturvitenskapelig verdi pga. forekomst av spesielle arter og/eller naturtyper.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i den foreslåtte utvidelsen bygger på registreringer og kartlegginger utført og innhentet over tid av konsulentfirmaer og enkeltpersoner med høy kompetanse innenfor fagfeltet. Foreslåtte verneforskrift fastsetter restriksjoner for bruk som vil kunne få negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriften for en videreføring av enkelte aktiviteter. Dette er aktiviteter som ut fra dagens kunnskap vil ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Det er viktig at vernet ikke blir strengere enn det som er nødvendig for å ta vare på disse verneverdiene.

Statsforvalteren mener den foreslåtte utvidelsen av Fokstummyra naturreservat vil bidra på en positiv måte for å oppfylle forvaltningsmålene for naturtyper og økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren vurderer å ha god kunnskap om de berørte artenes bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslagene på naturmangfoldet i disse områdene. Kravet om kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Statsforvalteren ser ikke at det er noen risiko for utilsiktede negative virkninger på naturmangfoldet ved et vernevedtak, § 9 i naturmangfoldloven kommer derfor ikke til anvendelse.

Statsforvalteren mener at nærværende vernetiltaket vil redusere den samlede belastningen på økosystemet verneforslaget representerer. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10 i naturmangfoldloven.

Siden vernetiltaket etter Statsforvalteren sin vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer naturmangfoldloven § 11 ikke til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i sammenheng med vernetiltaket.

Verneplanprosessen

Generelt

Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven § 37 skal følge bestemmelser om saksbehandling i lovens §§ 41 til 43. Videre gir rundskriv T-3/99 fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) retningslinjer for saksbehandlingen. Saksbehandlingsreglene skal sikre at verneforslagene blir grundig utredet, og at de som berøres og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter. I forbindelse med oppstartsmeldingen med følgende innspillrunde (9.11.-11.12. 2023) kom det i alt 17 uttalelser som oppsummeres nedenfor, samt vedlegges i sin helhet som bilag til nærværende oppstartsmelding.

Utvidelse av Fokstummyra naturreservat skal blant annet medvirke til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige

leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at området er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at området blir større og at det bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet. I denne verneplanen er verneverdiene knyttet til myr, våtmark og innsjø, naturtyper som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua natur.

I utvelgelse av området ble det tatt utgangspunkt i kandidatområdene som direktoratet anbefalte KLD (Klima og Miljødepartementet) i kategorien "*supplerende vern*" i sin anbefaling av mai 2019.

Utvidelse av Fokstummyra naturreservat ble, sammen med flere andre kandidatområder, presentert for Dovre kommune mars 2023. Det er ønskelig at kommunene skal ha mulighet til å påvirke hvilke områder det jobbes videre med, og kunne komme med alternative forslag til arealer. Det ligger likevel i oppdraget at Statsforvalteren avgjør hvilke områder som skal foreslås for vern. Dovre kommune foreslo imidlertid ikke et alternativt vern til utvidelse av Fokstummyra naturreservat som også representere det eneste Ramsar-området i kommunen. Dersom en kommune ønsker å stille forslag om alternative kandidatområder, så er det en forutsetning at alternativforslaget har omtrent samme naturfaglige kvaliteter som områdene på eksisterende kandidatliste. Dette er for å sikre at de nasjonale målene om å ta vare på naturmangfoldet nås, herunder et representativt vern i landet.

I perioden 1. mars 2023 - 29. februar 2024 har det vært avholde en rekke møter med Dovre kommune både på administrativt nivå, men også på politisk nivå der Statsforvalteren deltok med presentasjon av oppdraget *Bevaring av verdifull natur*, herunder utvidelse av Fokstummyra naturreservat, ved kommunens *Plan- nærings- og utviklingsutvalg* utvalgsmøte av 28. mars 2023. I samme periode har det vært gjennomført en rekke møter og løpende korrespondanse med grunneiere. Etter innspillsrunden i anledning av oppstartsmeldingen har det også vært et møte med Dovre fjellstyre der også Dovre kommune og Statskog deltok. Innenfor foreslåtte utvidelse av Fokstummyra naturreservat i Vålåsjøen så er Statskog og Bane Nor grunneiere.

Grunneiere, rettighetshavere, kommuner og andre skal gis anledning til å komme med merknader til et verneplanarbeid før et verneforslag utformes. Det er derfor tidligere meldt oppstart av påtenkt verneforslag etter naturmangfoldloven § 42. Innspill som kom inn i forbindelse med oppstartsmeldingen av 9.11.2023 følger nedenfor og vedlegges i sin helhet som bilag.

I henhold til § 43 i naturmangfoldloven, jf. forvaltningsloven § 37, skal et verneforslag sendes på høring. Høringsforslaget skal beskrive området forslaget omfatter, herunder avgrensning, verneformål og verneverdier, samt andre verdier enn naturverdier og de følgene forslaget antas å få. Etter høring blir mottatte uttalelser oppsummert og vurdert, og eventuelle endringer av verneforslagene foretas. Statsforvalteren oversender deretter verneforslagene med sin tilråding til Miljødirektoratet. Direktoratet vurderer

Statsforvalterens forslag, og oversender sin tilråding til Klima- og miljødepartementet. Vernevedtaket fattes ved kongelig resolusjon.

Skog

Statsforvalteren har i forbindelse med foreslåtte utvidelse av Fokstumyra naturreservat gjort konkrete vurderinger i forhold til om det inngår arealer som går under definisjonen frivillig vern av skog, og har konkludert med at dette ikke er tilfellet. Det finns spredte forekomster av trær og busker på deler av kantsonen til Vålåsjøen, der Statskog er grunneier, men ikke i et omfang der det defineres som skog av en viss økonomisk verdi.

Naturfaglige registreringer

Den naturfaglige dokumentasjonen for verneplanen er hentet fra rapport for området *Lesjabekk – Vålåsjøen* av 2014 (Thor Østbye), fra *Forvaltningsplan for Fokstumyra naturreservat* rapport 3/04 av 2005 (Berit Fiksdahl og Kolbjørn Hoff), årlige rapporter for overvåking av fugl i og rundt Fokstumyra naturreservat (gjennomføres av Birdlife Norge på oppdrag av Statsforvalteren), herunder området Lesjabekk-Vålåsjøen, i tillegg til arts- og naturtyperegistreringer i Naturbase og Artskart. Som hekke- og rasteplass for våtmarksfugl har området stor verdi. Sammenveid verdi for biologisk mangfold blir da svært viktig (A) (DN-håndbok 13).

Oppstart av verneplanarbeidet

Formell oppstart av verneplanarbeidet med kunngjøring av oppstartmelding for det aktuelle området ble gjort den 9. november 2023. Det var 17 ulike parter som hadde innspill til oppstartmeldingene. De viktigste momentene i disse uttalelsene er gjengitt her:

Direktoratet for Mineralforvaltning

DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. DMF har derfor ingen merknader til melding om oppstart av verneprosess for utvidelse av Fokstumyra naturreservat i Dovre kommune.

Språkrådet

Navnet på naturreservatet må skrives Fokstugumyrin naturreservat. *Fokstugumyrin* er tilrådd skrivemåte for naturnavnet i Sentralt stedsnavnregister (SSR), og etter § 14 femte ledd i forskriften til stedsnavnloven er det denne skrivemåten Statsforvalteren må bruke: «Når eit namn ikkje er behandla etter reglane i stadnamnlova, og to eller fleire skrivemåtar av namnet på same språk er i offentleg bruk og er registrerte i Sentralt stadnamnregister som godkjende skrivemåtar, skal ein i offentleg bruk velje den skrivemåten som er prioritert i Sentralt stadnamnregister». Skrivemåten Fokstugumyrin er også i samsvar med uttalen som er registrert i Herredsregisteret.

Språkrådet gjør oppmerksom på at navnet på det eksisterende naturreservatet ikke er registrert i SSR.

Statsforvalterens kommentarer:

Rett etter innspillet til Språkrådet så anmodet Statsforvalteren, Kartverket, om å opprette stedsnavnet Fokstumyra i Sentralt stedsnavnregister. Kartverket effektuerte dette i november 2023, det vil si at stedsnavnet Fokstumyra nå finns i SSR. Stedsnavnet Fokstumyra naturreservat har vært anvendt i mer enn hundrede år, dette dokumenteres blant annet i 100 års-jubileumsheftet av 2023 (lenke finns ovenfor). Ordet Fokstugumyrin er så vidt Statsforvalteren vet ikke noe som blir anvendt om området lokalt på Dovre. Ordet Fokstugumyrin er en flertallsbøyning (myrin=flere myrer). Fokstumyra naturreservat er ikke alene kjent nasjonalt, men er et av de verneområdene i Norge som har nasjonalt fokus blant annet som Ramsar-område. Stedsnavnet Fokstumyra naturreservat har fundamentert seg blant folk flest (nasjonalt og internasjonalt) som en av de viktigste trekkområdene til fugl i Nord-Europa. Statsforvalteren finner det svært uheldig dersom en utvidelse av reservatet skulle forårsake at området skrifter navn. Ved utvidelsen i 2002 ble også navnet Fokstumyra naturreservat stadfestet. Men dette ønsker Statsforvalteren å fastholde navnet Fokstumyra naturreservat.

Norges vassdrag- og energidirektorat (NVE)

NVE har sett gjennom meldingen for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m.

Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i den foreslåtte Utvidelsen av Fokstumyra naturreservat. Fjellnett AS har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet. NVE oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om verneforslagene kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. Vi har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. NVE ber Fjellnett AS å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt. NVE ber statsforvalter om å inkludere Fjellnett AS i adresselisten til høringen.

Statsforvalterens kommentarer:

Oppstartsmeldingen ble i etterkant av innspillet til NVE sendt på høring hos Fjellnett. Fjellnett ga innspill i e-post av 18.12.23. Se høringsinnspillet til Fjellnett nedenfor.

Statens vegvesen

Viser til at E6 går langs det utvida naturreservatet. Byggegrense langs riksvegen er 50 meter fra vegen si midtlinje. Byggegrenser er fastlagt i Veglova § 29 og skal medvirke til å ta vare på miljøomsyn og andre samfunnsomsyn langs vegen. I denne sona skal det være færrest mulige tiltak. For ev. tiltak innafor byggegrense langs riksveg, må det gives dispensasjon fra Statens vegvesen.

Utvidelsen må ikke være til hinder for vanlig drift og vedlikehold av E6. Det gjelder m.a. snøbrøyting, vedlikehold av vegen med bruer og stikkrenner.

Statsforvalterens kommentarer:

Vernet medfører ikke fysiske tiltak. I utkast til verneforskrift er det tatt med bestemmelse med forbud mot å iverksette tiltak som kan endre de naturgitte forhold i reservatet, svarende til standartbestemmelser for naturreservater i Norge. Foreslåtte reservatgrense ligger på det smaleste 10 meter unna E6 sin veimidte. Med dette så er utvidelsen av Fokstummyra naturreservat ikke i konflikt med dagens bruk av E6 herunder vanlig drift og vedlikehold.

Bane Nor

Bane Nor forutsetter at utvidelsen av naturreservatet ikke vil hindre eller vanskeliggjøre drift og vedlikehold av jernbanen. Det må kunne gjennomføres ordinær drift og vedlikehold av Dovrebanen med tilhørende adkomst uten å måtte søke om tillatelse. Bane Nor påpeker også at Sandåsætervegen er av betydning for tilkomst til jernbanen. Utvidelsen av verneområdet må ikke redusere mulighetene for å benytte eller drifte/vedlikeholde denne vegen. Eventuelt forbud mot motorferdsel kan ikke begrense muligheten til ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av jernbanen.

Statsforvalterens kommentarer:

Grensen for den foreslåtte utvidelsen ligger på sørsida av Sandåsætervegen mens jernbanen ligger på motsatt side av vegen, med dette så kommer ikke utvidelsen til å berøre bruk og drift av selve jernbanen. Sandåsætervegen (den delen som ligger inne i den foreslåtte utvidelsen) skal kunne benyttes og vedlikeholdes som fra før vernet, og vegen skal etter behov kunne brøytes dersom formålet er tilkomst for drift av jernbanen. Dette er ivaretatt i forslag til bestemmelser i verneforskriften.

Landbruksdirektoratet

Dersom det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Statsforvalteren vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Dersom slike tiltak ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene.

Beitebruk vil være aktuelt i mange områder som foreslås vernet som naturreservat. Det bør derfor vurderes om forskriften kan åpne for dette. Hvis ikke, må det redegjøres for hvorfor i høringsdokumentene. Det bør gis generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe.

Statsforvalterens kommentarer:

Den eneste veien/ferdselsåren som blir berørt av vernet er Sandåsætervegen. Denne skal kunne brukes og vedlikeholdes som før vernet, det er bestemmelser for dette i foreslåtte verneforskrift. Beite vil fortsatt være tillat. Det er ikke øvrig landbruksmessig utnyttelse innenfor den foreslåtte utvidelsen siden det langt overveiende består av våtmark og innsjø.

Birdlife Norge avd. Oppland

BirdLife Oppland opplyser å være kjent med at fiske med garn er tillatt i Vålåsjøen. Av hensyn til en fast forekomst av storlom og en stor tetthet av dykkender – som alle er utsatt for å drukne i garn – vil BirdLife Norge avdeling Oppland foreslå ei garnfri sone for den delen av Vålåsjøen som inngår i vernet. Blant dykkendene finner vi blant annet *rødliteartene* svartand, sjøorre, havelle og bergand. Sistnevnte står oppført som *sterkt truet*.

Forvaltningen av et Ramsarområde som Fokstumyra bør etter vår mening være fri for beskatning av fugl, og i særdeleshet arter som befinner seg på nasjonale og internasjonale lister over truede arter.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren er kjent med at Vålåsjøen utgjør et sentralt funksjonsområde for storlom og andre dykkender, disse artene utgjør sammen med andre fuglearter, en vesentlig del av verneformålet. Statsforvalteren er også kjent med problematikken knyttet til garn i vann som kan fange og drukne fugler. Derfor er det tatt inn bestemmelser i verneforskriften som gjør at garn ikke er tillatt innenfor den foreslåtte reservatgrensen. Beskatning av fugl vil ikke være tillatt, det har heller ikke vært tradisjon for dette innenfor området fra før av. Verneforskriften har forbudsbestemmelser som ivaretar dette.

Forsvarsbygg

Ber om at unntaksbestemmelser som ivaretar hensynet til militær operativ virksomhet videreføres. Ser foreløpig ingen konflikter med de foreslåtte områdene, og har ingen ytterligere innspill til verneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer:

Bestemmelse som ivaretar dette, er hentet fra Miljødirektoratet sin mal for verneforskrifter og går fram av nærværende forslag til verneforskrift.

Ole Håkon Flatøy

Ole Håkon Flatøy er primært sterkt mot utvidelse av naturreservatet som foreslått. Sekundært mener han at utvidelsens avgrensning må trekkes betydelig lenger mot Sandåsætervegen, og bestemmelsene utformes slik at fiske og friluftsliv fortsatt kan skje på helårsbasis. En utvidelse langt ut i Vålåsjøen som foreslått, med ferdselsforbud som i dagens naturreservat, er i følge Ole Håkon Flatøy ikke akseptabelt. Ole Håkon Flatøy opplyser at Dovre generelt ikke har veldig mange fiskevatn, og Vålåsjøen, åene og tjønnene opp mot Sandåsætervegen har gjennom alle tider vært en viktig lokal ressurs. Videre er det en del lokale som bruker bl.a. Naustodden for opplag av båt siden tilkomsten til Vålåsjøen ellers er relativt begrensa på grunn av E6 og jernbanelinja. Videre er hele området som foreslås inn i naturreservatet prega av gjengroing. Der en tidligere kunne fiske fra land eller båt hele sommersesongen kan det nå fiskes bare tidlig på sommeren før graset tar overhånd. Dersom naturreservatet utvides som foreslått,

må det forutsettes at vernebestemmelsene ikke blir til hinder for slått/skjøtsel av vegetasjon i Vålåsjøen og tjønnene sørvestover mot Sandåsætervegen.

Statsforvalterens kommentarer:

Ferdse på Sandåsætervegen kan foregå som det praktiseres pr. dag, det er tatt inn bestemmelser som ivaretar dette hensynet, likeledes er det tatt inn en bestemmelse slik ferdsel mellom E6 og Vålåsjøen kan fortsette også i perioden med ferdselsforbud. Det er også tatt inn unntaksbestemmelse når det gjelder oppslag av robåt på Naustodden slik denne praksisen kan få fortsette i samme skala som pr. i dag. Statsforvalteren er kjent med at Fjellstyret for år tilbake har prøvd ut å slåtte vegetasjonen i Vålåsjøen. Dette viste seg vanskelig, dyrt og medførte, så vidt Statsforvalteren vet, ikke noen særlig stor eller varig effekt. Å slåtte vegetasjonen i Vålåsjøen med tilhørende delta vil overveiende sannsynlig være i konflikt med å ivareta fuglelivet og vannlevende organismer i sjøen, da spesielt hvis dette gjennomføres når vegetasjonen er i vekst på våren og tidlig sommer. Det finns en bestemmelse gjeldende skjøtsel i verneforskriften. Framtidig skjøtsel gjennomføres bare dersom det er til fordel for verneverdiene og verneformålet. Den reservatgrensen som er foreslått er nøye tegnet ut fra hvor vi pr. i dag vet at fuglene oppholder seg. Det er viktig for vernet at det får signifikant effekt som funksjonsområde for fugl og at området er arrondert med tanke på økosystemet sin robusthet.

Martin Jensen Methlie

Opplyser at bortsett fra at tregrensen har endret seg, og bjørken har rettet seg opp, så har det vært minimalt med endringer i naturen i dette området. Folk holder seg på stier eller veier. På vinteren bærer alltid snøen godt, og man konsekvensen er at naturen blir så å si urørt. Samtidig har mulighetene for turer i området blitt betydelig dårligere over årene. Når veien i skytterfeltet ble gravd opp, så hindret det muligheten for å komme langt inn på fjellet, spesielt på sommertid. At det kun er busskys i deler av året til Snøheim bidrar også til betydelig mindre folk på fjellet.

Statsforvalterens kommentarer:

Det er tatt inn en rekke unntaksbestemmelser i utvidelsesområdet slik ferdsel kan fortsette på Sandåsætervegen og til fots mellom E6 og Vålåsjøen også i tiden med ferdselsforbud, med dette mener Statsforvalteren at hensynet til turgåere i utvidelsesområdet er ivare tatt.

Hans Martin Lie

Fikk brev fra dere om utvidelse av verneområdet ved Vålåsjøen, Dovrefjell. Har hytte, lite uthus, utedo og naust /garasje i nærheten av Naustodden i sørenden av Vålåsjøen. Ifølge kartet så blir hytta, uthuset og utedoen innenfor verneområdet. Har sti over til hytta (ca. 25 meter) fra nauset/garasjen som ligger rett ved E6. Hva betyr dette vernet for meg i forhold til adkomst og bruken / vedlikehold av hytta?

Statsforvalterens kommentarer:

Adkomst til (ikke motorisert), bruk og vedlikehold av hytter kan fortsette som fra før vernet, dette er ivarettatt i verneforskriften. Motorisert ferdseil må omsøkes etter verneforskriften.

Ellen Margrethe Storrusten

Ønsker at den eksisterende adkomsten blir opprettholdt med mulighet for å rydde busker slik at det er mulig å komme fram for vanlig vedlikehold mv. Opplyser at hun kan ta opp båt på Naustodden dersom det skulle bli aktuelt og er derfor trolig ikke avhengig av direkte adkomst til naust med båthenger. Utover opprettholdelse av rett adkomst til eget naust har Ellen ikke innvendinger eller andre merknader til forelagte varsel.

Statsforvalterens kommentarer:

Det finns bestemmelser som ivaretar tilkomst til (ikke motorisert), bruk og vedlikehold for de med eksisterende hytter, naust og buer. Motorisert ferdseil må omsøkes etter verneforskriften. Det er tatt inn en bestemmelse som sier at etter søknad kan det i begrenset omfang mudres og ryddes for hånd for å få robåter ut på Vålåsjøen.

Innlandet Fylkeskommune

Viser til at utvidelsen av Fokstumyra naturreservat er i tråd med regional plan for klima, energi og miljø, vedtatt av fylkestinget 13.juni 2023, der ett av delmålene er å innen 2030 ha stanset tapet av viktige arter og naturtyper (...).

Svein Toftemo

Viser til at «denne eiendommen» (som festes sammen med en rekke personer) må være den som (relativt sett i forhold til størrelse) vil bli mest påvirket av denne utvidelsen. Dette er vel den ene av to hytter som blir liggende innenfor grensen for utvidelse av verneområdet. Ønsker beskrevet i detalj alle endringer som vil være gjeldende for disponering av eiendommen som konsekvens av angitte utvidelse av Fokstumyra naturreservat. Det finnes neppe andre hytter som har tilsvarende plassering, og for rettighetshaverne vil denne eiendommen ikke kunne erstattes fullt ut med noen annen plassering. Ønsker en tilbakemelding på hvordan utvidelsen av naturreservatet vil påvirke bruks- /nytteverdi. Vil for eksempel søknad om oppgradering fortsatt bli behandlet etter samme regelverk som for andre hytter i nærområdet/utenfor grensa for utvidelse av naturreservatet? På grunn av beliggenheten med vann på alle kanter er praktisk vedlikehold krevende allerede. Transport av alle materialer må foregå om vinteren på isen, eller i båt om sommeren. Den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet antas å kunne påvirke muligheten ytterligere for vedlikehold og oppgradering til normal standard for hytter i området Dovrefjell. Ønsker en tilbakemelding på hvordan utvidelsen av naturreservatet vil påvirke mulighet for oppgradering til normal standard, og påvirkning av økonomisk verdi av eiendommen. Har også vurdert å søke om kjøp av tomt i stedet for fortsatt festekontrakt. Vil foreslåtte utvidelse av naturreservatet ha betydning for behandlingen av en slik søknad?

Statsforvalterens kommentarer:

Aktuell hytte ligger sentralt i deltaområdet som har en viktig funksjon for rastende trekkfugler samt hekkende og beitende fugler. Adkomst til (ikke motorisert), bruk og vedlikehold av hytter kan skje som fra før vernet dette er ivaretatt i verneforskriften. Motorisert ferdsel må omsøkes etter verneforskriften. Utvendige oppgraderinger herunder utvidelse av hytter vil i utgangspunktet være forbudt innenfor verneområdet. Det er ikke nødvendigvis kurant å få oppgradert hytten dersom den blir liggende utenfor verneområdet, dette på grunn av at den ligger i et sårbart våtmarksområde avsatt til landbruk, natur og friluftsliv i kommuneplanens arealdel. Ifølge naturmangfoldloven § 50 så har eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42. Etter vernet vil det bli gjennomført et erstatningsoppgjør for grunneiere og eventuelle rettighetshavere. Det er sakkyndige for hhv. staten og grunneiere/rettighetshavere som skal stå for dette. Verneforskriften har ikke innvirkning på om et areal skifter eier og skal derfor ikke behandles i forhold til vernet.

Harald Ødegård

Informerer om følgende: Vassdraga i slike områder som dette forandrar seg over tid. Berre på mi levtid har det skjedd store endringar særleg med tanke på attgroing av starr. Men det har også skjedd menneskeskapte endringar i form av ein del grøfting som vart gjennomført truleg på 1920 talet. 1 Grøft frå Vesleåa til Langtjønna. Dette førte til at vassføringa i ein del av Vesleåa vart redusert med resultat sterk attgroing. 2 Grøft/kanal - farbar med båt - frå Storåa til Lorta 3 Grøft frå Storåa til Veslelorta. 4 er et synlege restar av treverk under vatn. I nordenden av tjønna er det restar etter eit gamalt vad punkt 5. Etter tradisjon skal det ha vore veg/sti mellom punkt 4 og 5 ein gong i tida. Endring av området pga dyreliv: Framveksten av bever har dei seinaste 10åra ført til stor endring av området. Det var tidligare ein del bjørketre på arealet. Desse har beveren "hogge" slik at det nå er heilt snautt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren takker for nyttige opplysninger knyttet til området historie og utvikling.

Dovre Fjellstyre

Vålåsjøen og tilknyttet vassdrag har en fin bestand av både ørret og harr. Ofte kan man treffe på det beste fiske på vårparten etter/under isgang. Ofte vil dette skje i tiden mai/juni avhengig av eksisterende forhold og vær. Det er derfor viktig å vite hva som omfatter setningen «Tradisjonelt friluftsliv, jakt, bær- og matsopplukking og beiting vil være tillat». Det kan nevnes at fjellstyret har en utlånsbåt liggende sør/vest for Naustodden på koordinater 32v 6892789 519303. Denne er mye brukt i tiden fra isen går til isen legger seg. Ved et eventuelt utvidet vern her, vil dette ha betydning for området bruk og verdi. Innenfor jakttiden på bever tilbyr fjellstyret beverjakt i området mellom Sandåsætervegen og Vålåsjøen. Av artene som lever i området rundt Vålåsjøen/

Sandåsætervegen er villminken en attraktiv art å høste av. Når det gjelder villminken, er den en fremmed art i Norge. Fjellstyret ønsker ikke vernetiltak i Vålåsjøen. Området brukes i forbindelse med fiske fra isgang ut sesongen. I Fokstumyra naturreservat er alt fiske forbudt i perioden f.o.m. 1. mai t.o.m. 31 juli. Dette kan medføre forskjellige regler for fiske i Vålåsjøen. Området i sør/vest er det området som brukes til utlegg av båter og er best egnet for dette. Forslag til vedtak: Fiske vil ikke ha noen begrensning i ny vernebeskrivelse for utvidelse av området Vålåsjøen. Jakt og fangst av bever vil kunne foregå i utvidet område frem til 15 mai, om Dovre kommune fastsetter lokal forskrift for å utvidelse av jakttid for bever. Jakt og fangst av villmink vil kunne foregå som tidligere. Dovre fjellstyre vil bli brukt til oppsyn og skjøtsel i aktuelt område, som et lokalt oppsyn.

Statsforvalterens kommentarer:

Opplag av båt på Naustodden er tatt inn som generelt unntak i verneforskriften og kan med dette fortsette i samme skala som fra før vernet. Statsforvalteren er kjent med at Naustodden for noen år tilbake ble tilrettelagt med henblikk på universell utforming. Det praktiseres stangfiske fra land i Vålåsjøen, og denne aktiviteten er primært knyttet til Naustodden, hvor det er tilrettelagt for det med en plattform på bakkenivå. I verneforskriften er det tatt inn en bestemmelse om stangfiske fra Naustodden som gjør at stangfiske fra Naustodden kan fortsette på samme nivå som fra før vernet. Stangfiske fra land mellom Sandåsætervegen og Vålåsjøen praktiseres i veldig liten grad. For å hensynta fiske fra båt, så er det tatt inn en bestemmelse i verneforskriften der det i perioden med ferdselsforbud er lov å bruke robåt inn og ut av reservatet fra Naustodden samt fra eksisterende buer, naust, hytte og brygge. Fiske fra båt i Vålåsjøen foregår pr. i dag på de delene der det er åpent vann, det vil si ikke i selve «deltadelen». Innenfor den foreslåtte utvidelsen utgjør åpen vannflate ca. 131 daa (ut av de i alt 531 daa som er foreslått utvidet). Innenfor dette området på de ca. 131 daa med åpent vann, vet vi fra ornitologiske registreringer, at blant annet storlom og brunnakke oppholder seg, foreslåtte reservatgrense er derfor tegnet med bakgrunn i de naturfaglige observasjonene. Fiske fra båt innenfor den foreslåtte utvidelsen i perioden med ferdselsforbud vil dermed ikke være tillatt av hensyn til det sårbare fuglelivet. Den åpne vannflaten i Vålåsjøen er i sin helhet ca. 1200 daa stor, og selv med vernet vil det være rundt 1070 daa (som ligger utenfor reservatet) av sjøen som vil være tilgjengelig for fiske fra båt når isen går til isen legger seg igjen.

Statsforvalteren ble først i forbindelse med høringssvaret til Fjellstyret oppmerksom på at Dovre kommune i 2020 har åpnet for jakt på bever i kommunen. Fjellstyret har derfor nylig startet å tilby beverjakt, som vil si at det ikke har vært noen lang tradisjon for beverjakt i området. Det har imidlertid ikke vært observert skader (på bygg eller infrastruktur) som følge av beveraktivitet innenfor det foreslåtte område for utvidelse, og det har ennå ikke vært skutt bever innenfor det aktuelle området. Bever anses for å være en nøkkelart i våtmarkssystemer og kan som følge av aktiviteten sin skape viktige mikrohabitater for andre arter herunder fugl. Det er tatt inn en bestemmelse i verneforskriften for tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Denne bestemmelsen vil overveiende være knyttet til tiltak der en art enten er

svartlista og uønsket i området eller har forårsaket dokumenterbar skade på bygg eller infrastruktur. Jakt er bare tillatt på hjortevilt i henhold til praksis i eksisterende Fokstummyra naturreservat. Når det gjelder villmink så er denne en svartlista art. Dersom det er ønske om jakt og/eller fangst på villmink, så er dette søknadspliktig etter utkast til verneforskriften, men kan etter en konkret vurdering tillates med hjemmel i verneforskriften (tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk). Statsforvalteren har ikke myndighet til å avgjøre hvem som har oppsyn med områder som vernes og en sånn beslutning er imidlertid ikke en del av verneplanprosessen.

Saksbehandling

Foreliggende forslag til utvidelse av Fokstummyra naturreservat er utarbeidet på bakgrunn av drøftelser med grunneierne, Dovre kommune og Fjellstyre, samt øvrige mottatte innspill fra blant annet oppstartmeldingen.

Utvidelsen av Fokstummyra naturreservat foreslås som endring av eksisterende verneforskrift herunder oppdatering til ny mal for verneforskrifter samt vernekart. Verneområder som er innmeldt til eller ført opp på den internasjonale våtmarkskonvensjonens liste over spesielt verdifulle våtmarksområder (Ramsarområder), har nasjonalstaten et særlig ansvar for å ivareta i tråd med internasjonale mål og kriterier. Det vil være naturlig at utvidelsen i Vålåsjøen blir innlemmet i Ramsar-området svarende til eksisterende Fokstummyra naturreservat.

Verneforskriften med tilføyde bestemmelser for Vålåsjøen og presis avgrensing av områdene vil være gjenstand for drøftinger med grunneierne og andre rettighetshavere under høring.

I naturreservatet vil hele økosystemet bli fredet, det vil si alle planter og dyr og de økologiske prosessene i området. Alle inngrep i området vil i utgangspunktet være forbudt inkludert motorferdsel. Verneforskriften kan eventuelt tilpasses ytterligere etter høring. Det er derfor viktig at høringsinstansene ser på verneforskriften.

Statsforvalteren i Innlandet har ansvaret for denne felles lokale og sentrale høringa. Denne høringsprosessen vil gi alle aktuelle parter mulighet til å komme med sine synspunkter på det foreliggende utkastet til verneplanen. Alle uttalelser vil bli lagt ved saken helt til sluttbehandlingen i Regjeringen.

I etterkant av høringen kan Statsforvalteren gjøre eventuelle justeringer av verneforslagene på bakgrunn av høring. Deretter sender Statsforvalteren verneplanen med sin tilråding til Miljødirektoratet som så gir sin tilråding til Klima- og miljødepartementet (KLD). KLD gjennomgår direktoratets anbefaling og legger endelig forslag til verneplan fram for Regjeringen. Vernevedtak fattes som kongelig resolusjon i statsråd.

Verneplanens omfang

Gjennom dette dokumentet høres det i alt ca. 531 dekar.

Område	Kommune	Totalareal (daa)	Delta og myr (daa)	Åpen innsjø (daa)	Moh.
Utv. Fokstumyra NR	Dovre	531	400	131	936

Høring

Verneforslaget for utvidelse av Fokstumyra naturreservat med 531 dekar sendes med dette på høring. Alle som måtte ønske det, kan komme med innspill og merknader til forslaget. Statsforvalteren ber spesielt om synspunkter på følgende:

- Eventuelle konflikter med andre interesser. Vi ber om at eventuelle konflikter beskrives mest mulig konkret, for eksempel hvilken del av området det særlig er knyttet konflikt til, og hvilke justeringer av bestemmelser i verneforskriften som vil være nødvendig for å løse eller redusere konflikten.
- Synspunkter på verneforskriften med vernekart og eventuelle merknader til spesielle forhold i det enkelte område. Også her ber vi om mest mulig konkrete opplysninger og forslag til mulige løsninger.
- Innspill til forvaltningen av området.
- Eventuelle feil i høringsutkastet.

Frist for å avgi uttalelse settes til **20. juni 2024**. Dere finner alle høringsdokumenter på vår hjemmeside www.statsforvalteren.no/Innlandet i tillegg til at alle avgrensinger er tilgjengelige i databasen Naturbase: www.kart.naturbase.no.

Eventuelle uttalelser sendes:

Statsforvalteren i Innlandet,

Postboks 987,

2604 Lillehammer

eller på e-post til: sfinpost@statsforvalteren.no.

Områdebeskrivelse med forslag til verneforskrift og kart

Utvidelse Fokstummyra naturreservat

Kommune: Dovre

Areal: 531 dekar

Berørte eiendommer: 87/1 og 87/2

Områdebeskrivelse og naturverdier

Området mellom Lesjabekk og Vålåsjøen er på ca. 531 daa, og grenser til eksisterende Fokstummyra naturreservat, bare Sandsåsætervegen skjærer igjennom og deler opp de myrene som før vegen kom var sammenhengende. I hovedsak er arealene mellom Lesjabekk og Vålåsjøen et stort våtmarksområde med mye myr. Gjennom dette flate landskapet renner Foksåe og Vesleåe, som munner ut i Vålåsjøen, i en deltaformasjon. Arealet ligger 936 moh. og sammen med eksisterende Fokstummyra naturreservat på ca. 18.000 daa så blir reservatet som helhet godt arrondert og økologisk funksjonelt.

Myrene har vekslende fuktighet og næringsgrad. Ytterst mot Vålåsjøen er det helofyttsumper med flaskestarr og belter med elvesnelle, naturtypen følger stedvis også elvene (åene). Innenfor denne naturtypen ligger store arealer med intermedier flommyr, som jevnlig oversvømmes. Større arealer med intermedier myrkanter og mindre arealer med intermedier fastmattemyr finnes i tillegg til vierkratt ispedd enkelte bjørketrær. Myrene stykkes opp av noen mindre tjern i tillegg til koller med kalkfattig fjellhei og fjellfukthei med glissen fjellbjørk. På de små arealer med kulturmarkseng, ved Øyasæter, er det funnet fjellmarinøkkel og marinøkkel, ute på myrene er det registrert tre lokaliteter med huldrestarr og ved båtnaustene fjellnøkleblom.

Variierende myrtopografi, forskjellige og vekslende naturtyper, tørre og våte biotoper skaper et mangfoldig landskap med mange interessante randsoner, som gir gode hekkemuligheter og viktige arealer for fødesøkende fugler. Området har det en viktig funksjon for fugl på trekket, spesielt på våren, som hekkelokalitet for fugler tilknyttet våtmark og til næringssøk, både for vannfugl, spurvefugl og rovfugl.

Området er et viktig tilleggsareal til eksisterende Fokstummyra naturreservat med fine utforminger av flere våtmarkstyper og innløpsoset i Vålåsjøen er imidlertid en naturtype som ikke finnes innenfor eksisterende verneområde. Innløpsosen i Vålåsjøen er den første plassen i området Fokstummyra – Vålåsjøen som blir isfritt på våren, i et ellers så vinterlig vårlandskap. Dette tiltrekker seg de tidligste endene som kommer til, eller som trekker gjennom Foksådalen. Her finner de åpent vann og tilgang på mat.

Mange av fuglene i Norge er trekkfugler som bare er her en del av året. Millioner av fugl flyr dermed langs trekkruer gjennom Norge og videre ut i verden for å utnytte sesongbaserte svingninger i mattilgang. Men i dag er mange arter sterkt presset under trekket. Det skyldes blant annet tap av viktige rasteplasser langs trekkruen,

klimaendringer, kollisjoner med urban infrastruktur med videre (kilde: NINA. prosjekt VisAvis).

Med bakgrunn i dette så vil området Lesjabekk-Vålåsjøen ha en utfyllende funksjon i forhold til eksisterende Fokstummyra naturreservat særlig når det gjelder tidlig vårtrekk av andefugl. Området vil også tilføre nye, viktige områder for hekkende våtmarksfugl, nye matleitingsområder for de samme artsgruppene og jaktområder for rovfugl.

Totalt 18 fuglearter på den norske rødlista er registrert i utvidelsesområdet.

Strandsnipe hekker fåtallig, mens myrhauk og storlom kan hekke enkelte år. Bergand, sjøorre og svartand er regulære på vårtrekket. I tillegg er det enkeltobservasjoner av følgende arter: Stjertand, sivhauk, jaktfalk, vipe, brushane, hettemåke, fiskemåke, makrellterne, tårnseiler, gresshoppesanger og stær.

En utvidelse av Fokstummyra naturreservat bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdet også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Vern av aktuelle område i Vålåsjøen bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leve- og funksjonsområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at områdene er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at verneområdet blir større og dermed bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet over tid. Det bidrar også til måloppnåelse i relasjon til representativitet, siden vern av våtmarkssystemer i sin helhet vurderes å være mangelfull i Innlandet.

Verneformål

Formålet med fredningen er å bevare et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon.

Andre interesser og inngrep

Forsyning: Fjellnett AS har på vernetidspunktet områdekonsesjon og derav leveringsplikt for eventuelle framtidige tilknytninger av forsyningsanlegg for strøm herunder drift av forsyningen. Det er tatt inn en bestemmelse i verneforskriften som gjelder dette, se omtale ovenfor i dokumentet.

Sandåsætervegen: Ca. 560 meter av Sandåsætervegen går igjennom området som blir vernet og veien er ca. 3,5 meter bred. Veien fører fra E6 til Dovrebanen samt til et antall

hytter og setre beliggende på nordsiden av Sandåsæterveien. Sandåsætervegen er tur-sykkelveg over Dovrefjell i reguleringsplanen til Dovre kommune. Dagens bruk vurderes ikke å være i konflikt med det utvidede vernet. Det er tatt inn en rekke bestemmelser i verneforskriften som gjør at veien kan benyttes i samme grad som fra før vernet, men uten lov å parkere langs veien. Det er også tatt inn en bestemmelse som åpner for at det eventuelt i framtiden kan legges strøm i bakken inntil Sandåsæterveien.

Hytter, buer, naust og brygger: Statsforvalteren har, etter ønske til Dovre kommune, så langt det er mulig utgrenset hytter, buer og naust, slik bare to hytter blir liggende innenfor det foreslåtte vernet. I eksisterende Fokstumyra naturreservat finns det allerede et antall hytter og derfor har gjeldende verneforskrift bestemmelser som ivaretar bruk, vedlikehold og tilkomst til disse fritidsbygg. De to aktuelle hyttene (teig 87/1/136 og teig 87/1/69) er festetomter der Statskog er grunneier. Disse blir liggende innenfor vernet etter nøye overveielser knyttet til verneverdier og området sin funksjon for fugl. Begge hytter ligger i kartlagte naturtyper og er å regne som kjerneområde til vade- og andefugler. Den foreslåtte reservatgrensen er satt på kart ut fra hvor vi pr. i dag vet at fuglene i overveiende grad oppholder seg. Det er viktig for vernet at det får signifikant effekt som funksjonsområde for fugl og at området er arrondert med tanke på økosystemet sin robusthet. Det er bestemmelser i verneforskriften som gjør at bruk og vedlikehold av eksisterende bygg kan fortsette om fra før vernet av. Det er i tillegg spesifiserte bestemmelser som gjør at eiere eller brukere til naust, buer og hytter kan ferdes til fots til enhver tid i forbindelse med bruk av bygget og i byggets sitt naturlige bruksområde. Det finns pr. i dag tre mindre brygger knyttet til Naustodden og to mellom E6 og Vålåsjøen som ligger innenfor foreslåtte reservatgrense, disse skal kunne vedlikeholdes, men ikke oppgraderes.

Naustodden: Naustodden er anført med stedsnavn på utkast til vernekart. Naustodden ligger innenfor foreslåtte utvidelse siden odden grenser til kjerneområdet for rastende og beitende fugler. På Naustodden er det for år tilbake tilrettelagt for stangfiske for folk med funksjonsnedsettelse. Odden er lett tilgjengelig fra E6. Odden blir brukt for opplag av robåter både for de med hytter, naust og buer men også for en utlånsbåt til Dovre Fjellstyre. Statsforvalteren vurderer at dagens bruk og omfang ligger innenfor tålegrensen når det gjelder å ivareta verneverdiene, så lenge ikke dette eskalerer/øker markant over tid. Det er tatt inn bestemmelser for spesifikt Naustodden som ivaretar dagens fortsatte bruk.

Det er ikke reindriftsmessige interesser i området.

Planstatus

Området ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Dovre kommune.

Sandåsætervegen er tur- sykkelveg over Dovrefjell i reguleringsplan (områdeplan 2) for Dovre kommune av 7.5.12.

Forslag til revidert verneforskrift. Endringene kommer av utvidelsesprosessen og oppdatert mal for verneforskrifter.

Forskrift om vern av Fokstummyra naturreservat, Dovre kommune, Innlandet

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å bevare et stort og meget variert og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon. Videre er formålet å verne et kvartærgeologisk meget viktig område med formelementer av stor betydning for forskning, undervisning og landskap.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Geografisk avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Dovre kommune: 2/1, 2/2, 2/3, 83/1, 83/5, 87/1, 87/2 og 93/1.

Naturreservatet dekker et areal på 18.531 dekar. Grensene for naturreservatet framgår av kart datert Klima- og Miljøverndepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Dovre kommune, hos Statsforvalteren i Innlandet, i Miljødirektoratet og Klima- og Miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. vegetasjon, herunder døde busker og trær, er vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. dyrelivet, herunder herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd.

- d. det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- e. idrettsarrangementer, jaktprøver, fiskekonkurranser, guida turer og annen form for organisert virksomhet er forbudt.
- f. telting, leirslagning, oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering, bålbrenning og merking av stier og løyper er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for

- a. beiting, herunder bruk av gjeterhund.
- b. sanking av bær og matsopp, med unntak av tiden med ferdselsforbud, jf. 5 bokstav b.
- c. stang- og snørefiske etter gjeldende særlover, med unntak av tiden med ferdselsforbud, jf. 5 bokstav b.
- d. stangfiske etter gjeldende særlover, fra land på Naustodden i perioden med ferdselsforbud.
- e. opplag av robåt i tilknytning til eksisterende naust, bu, hytte eller brygge på Vålåsjøen, samt opplag av robåt på Naustodden.
- f. jakt på hjortevilt, herunder bruk av hund under kontroll, utenfor sone avmerket med jaktforbud på vernekart.
- g. nødvendig vedlikehold av bygninger, hytter/buer, veier og andre anlegg og innretninger som ikke kan medføre endret bruk.
- h. drift og nødvendig vedlikehold av jernbanen. Vedlikehold som krever arbeider ut over jernbanens over- og underbygning må likevel ha særskilt tillatelse, jf. 7 bokstav a.
- i. drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.
- j. oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel

- a. motorisert ferdsel til lands og til vanns samt lågtflyging under 300 m er forbudt.
- b. i tida fra 15. april til 1. august er all ferdsel i reservatet forbudt.
- c. bruk av motordrevet modellbåter, droner, modellfly, isbor og lignende er forbudt.
- d. bruk av sykkel, hest og seilbrett er forbudt.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for

- a. bruk av robåt på Vålåsjøen fra eksisterende naust, bu, hytte, brygge og naustodden og korteste vei ut av reservatet og tilbake i perioden med ferdselsforbud jf. § 5 bokstav b.
- b. ferdsel til fots etter oppmerket sti, samt ferdsel til fots på Nysætervegen, Sandåsætervegen og arealet mellom E6 og Vålåsjøen.
- c. ferdsel, herunder motorferdsel, til enhver tid på bilveiene Nysætervegen og Sandåsætervegen. Parkering av motorkjøretøy langs Nysætervegen og Sandåsætervegen er likevel forbudt.
- d. ferdsel til fots til enhver tid for eiere og brukere av hytter/buer som ligger i reservatet i forbindelse med bruk av disse. Slik ferdsel kan bare skje i hyttenes/buenes naturlige bruksområde. Sårbare områder skal i størst mulig grad unngås og eventuelt kun berøres i forbindelse med atkomst til hyttene/buene.
- e. nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- f. motorisert oppkjøring/preparering av skiløype langs Nysætervegen.
- g. brøyting av Sandåsætervegen dersom det kreves i forbindelse med drift og vedlikehold av jernbanen.
- h. landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- i. nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

- j. ferdsel til fots til enhver tid i forbindelse med nødvendig tilsyn av husdyr på beite. I forbindelse med slikt tilsyn skal det utvises spesiell aktsomhet overfor fuglelivet, og sårbare områder skal i størst mulig grad unngås.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til

- a. nødvendig vedlikehold av jernbanen som krever arbeider ut over jernbanens over- og underbygning og motorisert ferdsel i forbindelse med dette. Arbeidene skal fortrinnsvis skje utenom perioden 15. april til 1. august.
- b. istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c. hogst av ved til bruk på eksisterende hytter/buer i naturreservatet.
- d. opplag av robåt der det ikke er generelt unntak jf. § 4. bokstav e.
- e. organiserte turer.
- f. oppsetting av gjerder for beite.
- g. begrenset mudring og rydding av vegetasjon for hånd på fortøyningsplasser for robåter rundt Vålåsjøen.
- h. tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- i. legging av jordkabel inntil Sandåsætervegen for framføring av strøm.
- j. oppgradering og fornyelse av kraftledning som ikke faller inn under § 4.
- k. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning i verneområdet.
- l. nødvendig motorisert transport vinterstid av brensel, materialer m.m. i forbindelse med bruk og vedlikehold av hytter/buer og andre anlegg i naturreservatet.
- m. motorisert ferdsel med lite, beltegående kjøretøy for utkjøring av felt elg og hjort.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften. Miljødirektoratet kan delegere myndigheten til kommuner som samtykker til det.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 3. mai 2002 nr. 436 om vern av Fokstummyra naturreservat, Dovre kommune, Oppland.

Forskrift om verneplan for Dovrefjell, vedlegg 9, vern av Fokstumyra naturreservat, Dovre kommune, Oppland.

Dato	FOR-2002-05-03-436
Publisert	II 2002 hefte 3
Ikrafttredelse	03.05.2002
Sist endret	<u>FOR-2004-02-20-391</u>
Gjelder for	Dovre kommune, Innlandet
Hjemmel	<u>LOV-1970-06-19-63-§8, LOV-1970-06-19-63-§10, LOV-1970-06-19-63-§21, LOV-1970-06-19-63-§22, LOV-1970-06-19-63-§23 jf LOV-2009-06-19-100-§77</u>
Kunngjort	15.05.2002
Korttittel	Forskrift om Fokstumyra naturreservat

Fastsatt ved Kronprinsreg.res. 3. mai 2002 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret 20 feb 2004 nr. 391.

§ 1. Avgrensning

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.: 2/1, 2/2, 2/3, 87/1 og 93/1.

Reservatet dekker et areal på ca 18.000 dekar. Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:10.000, datert Miljøverndepartementet april 2002. De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka, og knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartet og fredningsforskriften oppbevares i Dovre kommune, hos Fylkesmannen i Oppland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

0 Endret ved forskrift 20 feb 2004 nr. 391.

§ 2. Formål

Formålet med fredningen er å bevare:

- Et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon.

- Et kvartærgeologisk meget viktig område med formelementer av stor betydning for forskning, undervisning og landskap.

§ 3. Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon i vann og på land, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse, unntatt det som følger av vanlig ferdsel.
2. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra naturreservatet. Nye plantearter må ikke innføres. Planting eller såing av trær er ikke tillatt.
3. Dyrelivet, herunder deres hi, reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og forstyrrelse.
4. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd.
5. Nye dyrearter må ikke innføres.
6. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av vegger, uttak, lagring, planering eller utfylling av masse, ulike former for gravevirksomhet og overflatearbeid, drenering og annen form for tørlegging, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
7. Motorisert ferdsel og lågtflyging under 300 m er forbudt.
8. Bruk av motordrevet modellbåter, modellfly, isbor og lignende er forbudt.
9. Idrettsarrangementer, jaktprøver, guida turer og annen form for organisert virksomhet er forbudt.
10. Bruk av sykkel, kløvhest, hest og kjerre, ridning og seilbrett er forbudt.
11. Opplag av båt, hensetting av campingvogn, telting, leirslagning, oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering, bålbrenning og merking av stier og løyper er forbudt.
12. I tida fra 1. mai til 1. august er all ferdsel i reservatet forbudt.

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulans-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Sanking av bær og matsopp, med unntak av tiden med ferdselsforbud, jf. § 3 pkt. 12.
3. Tradisjonell beiting, herunder bruk av gjeterhund, og ferdsel til fots til enhver tid i forbindelse med nødvendig tilsyn av husdyr på beite. I forbindelse med slikt tilsyn skal det utvises spesiell aktsomhet overfor fuglelivet, og sårbare områder skal i størst mulig grad unngås.
4. Fiske etter gjeldende særlover, med unntak av tiden med ferdselsforbud, jf. § 3, pkt. 12.
5. Jakt på hjortevilt, herunder bruk av hund under kontroll, utenfor sone avmerket med jaktforbud i forvaltningsplanen.
6. Ferdsel til fots etter oppmerket sti fastsatt av forvaltningsmyndigheten i perioden med ferdselsforbud.
7. Bruk og nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg. Dette innebærer bl.a.:
 - a. Ferdsel til enhver tid på Nysetervegen. Parkering av motorkjøretøy langs Nysetervegen er likevel forbudt.
 - b. Ferdsel til fots til enhver tid for eiere og brukere av hytter/buer som ligger i reservatet i forbindelse med bruk av disse. Slik ferdsel kan bare skje i hyttene/buene naturlige bruksområde. Sårbare områder skal i størst mulig grad unngås og eventuelt kun berøres i forbindelse med atkomst til hyttene/buene.
 - c. Nødvendig vedlikehold av bygninger, hytter/buer og andre anlegg og innretninger som ikke kan medføre endret bruk.
 - d. Drift og nødvendig vedlikehold av jernbanen. Vedlikehold som krever arbeider ut over jernbanens over- og underbygning må likevel ha særskilt tillatelse, jf. § 5, pkt. 1.
8. Motorisert oppkjøring/preparering av skiløype langs Nysetervegen.
9.
 - a. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport i den forbindelse krever særskilt tillatelse.

- b. Nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
- c. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

0 Endret ved [forskrift 20 feb 2004 nr. 391](#).

§ 5. Tillatelse etter søknad

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

1. Nødvendig vedlikehold av jernbanen som krever arbeider ut over jernbanens over- og underbygning og motorisert ferdsel i forbindelse med dette. Arbeidene skal fortrinnsvis skje utenom perioden 1. mai til 1. august.
2. Hogst av ved til bruk på eksisterende hytter/buer i naturreservatet.
3. Nødvendig motorisert transport vinterstid av brensel, materialer m.m. i forbindelse med bruk og vedlikehold av hytter/buer og andre anlegg i naturreservatet.
4. Motorisert ferdsel med lite, beltegående kjøretøy for utkjøring av felt elg.
5. Opplag av båt.
6. Organiserte turer.
7. Vedlikehold av verdifulle kulturminner.
8. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 pkt. 9 bokstav c).

0 Endret ved [forskrift 20 feb 2003 nr. 391](#).

§ 6. Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

§ 7. Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme fredningsformålet. Det bør utarbeides forvaltningsplan som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene.

§ 8. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for naturreservatet.

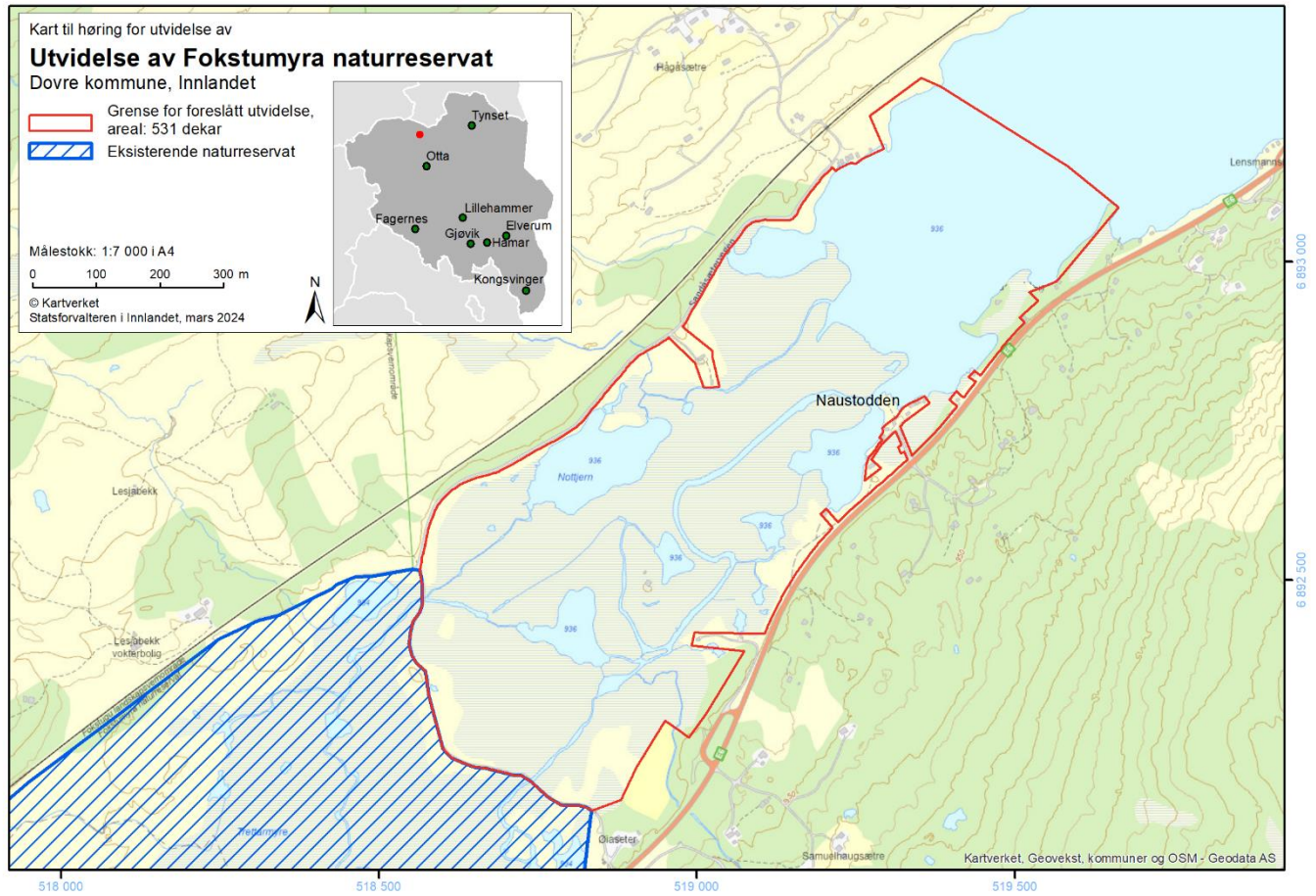
§ 9. Rådgivende utvalg

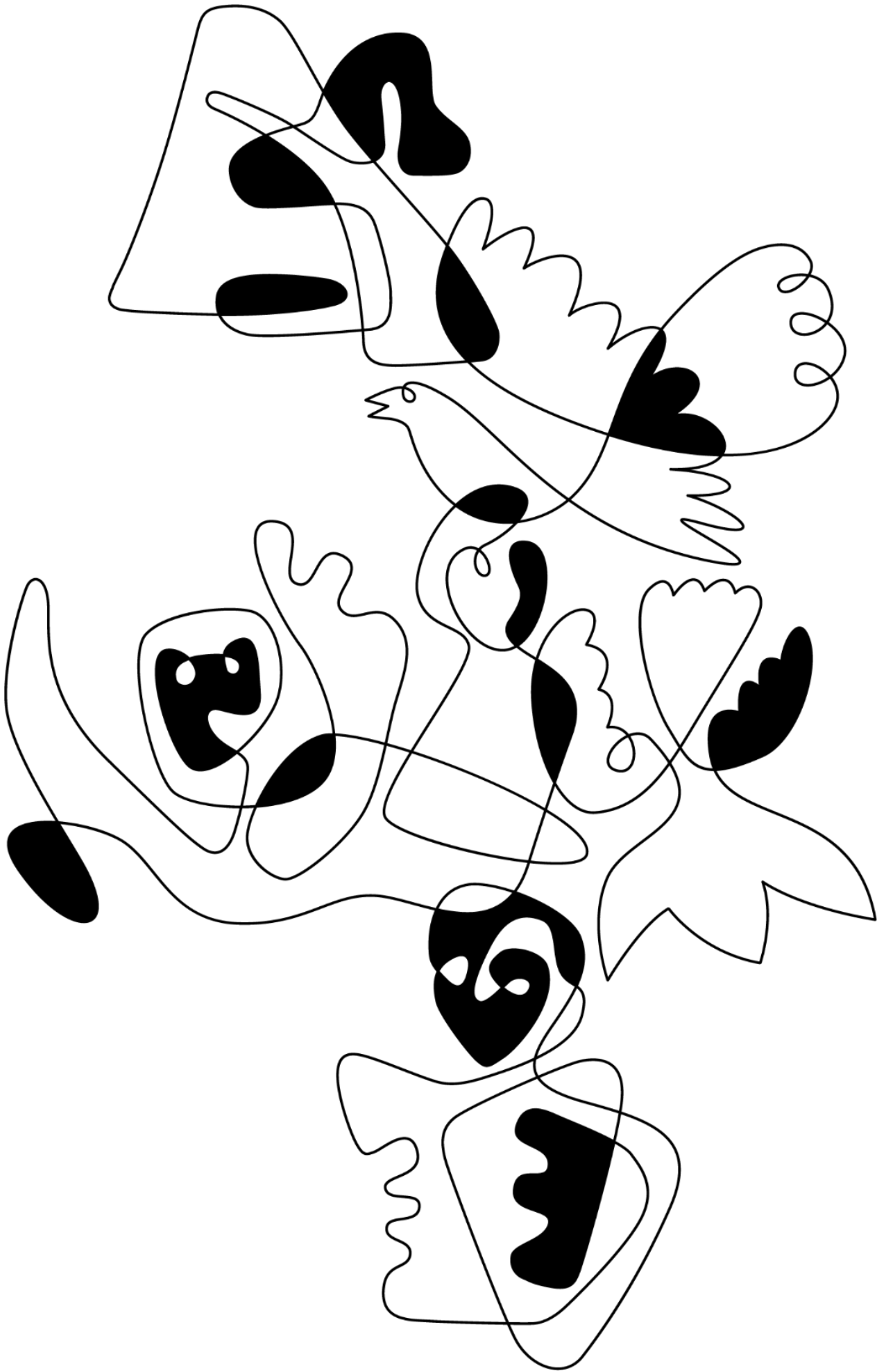
Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av naturreservatet.

§ 10. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Kart – foreslåtte utvidelsesområde for Fokstumyra naturreservat i Vålåsjøen.

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

